

Alkmaar kaapt ziekenhuis voor de neus van Heerhugowaard weg

Al sinds het begin van de eeuw wil het topklinisch opleidingsziekenhuis in Alkmaar vernieuwen. In 2011 besluit het om naar buurgemeente Heerhugowaard te verhuizen: daar krijgt het de ruimte en kan het ziekenhuis ‘bouwen aan de toekomst van de zorg’. Maar dan keert het tij. Het ziekenhuis blijkt achter de schermen een deal te hebben gesloten met Alkmaar — een deal ten koste van het oeroude stadspark Alkmaarderhout. Wat is hier gebeurd?

In september 2016 wordt Johan Bos getipt over een geheime vaststellingsovereenkomst tussen de gemeente Alkmaar en de Noordwest Ziekenhuisgroep, het ziekenhuis dat al sinds 1930 middenin de Alkmaarderhout staat. Bos hoort dat de gemeente Alkmaar in die vaststellingsovereenkomst 8.000 vierkante meter van de Alkmaarderhout aan het ziekenhuis ‘weggeeft’ om vernieuwbouw van het ziekenhuis mogelijk te maken. Eind 2016 zet Bos stichting Red de Hout op om deze ‘opoffering’ van het oudste stadspark van Nederland te voorkomen.

Anderhalf jaar later concludeert hij dat er diverse alternatieven voor vernieuwbouw van het ziekenhuis voorhanden zijn, waarbij geen enkele boom gekapt hoeft te worden. ‘Daar is niet serieus naar gekeken,’ vertelt hij me als ik hem in mei 2018 spreek op het terras van Grand Café Koekenbier, dat al sinds 1941 aan de Alkmaarderhout grenst. ‘Wie is daarbij gebaat?’

Wie heeft de grootste?

De beslissing van het ziekenhuis om te vernieuwen en eventueel te verhuizen naar een andere locatie, broeit al sinds de eeuwwisseling. Het ziekenhuis werd te groot voor de oude Cadettenschool waar het sinds 1930 al meerdere keren had aan- en bijgebouwd. In 2009 concludeerde de Inspectie voor de Gezondheidszorg bovendien dat de operatiekamers van Medisch Centrum Alkmaar (MCA) – zoals het toen heette – hoognodig vernieuwd moesten worden. Het ziekenhuis stelde de deadline op 2015 en zocht naar mogelijkheden om te vernieuwen, zowel op de huidige locatie in de Alkmaarderhout als elders, in Alkmaar of een buurgemeente.

Op 3 maart 2011 besloot het ziekenhuis naar Heerhugowaard te verhuizen. Het ziekenhuis gaf als reden voor zijn vertrek naar Heerhugowaard onder meer het gebrek aan steun vanuit de gemeente Alkmaar: ‘De gemeenteraad Alkmaar heeft geen unaniem standpunt over de bouwmogelijkheden voor MCA op de huidige locatie.’ ‘De huidige raadsmeerderheid is voor, maar er is geen garantie dat een ander college na de gemeenteraadsverkiezingen over anderhalf jaar ook extra ruimte voor de bouwplannen van MCA geeft.’ In de allerlaatste alinea motiveert het ziekenhuis waarom het andere alternatieven verwerpt, zoals in de Alkmaarderhout blijven: ‘MCA heeft het afgelopen 1,5 jaar reeds veel heeft [sic] geïnvesteerd in het huidige Voorlopig Ontwerp voor de locatie Heerhugowaard. Deze plannen weggoeien en helemaal opnieuw beginnen voor de locatie Alkmaarderhout is vernietiging van kapitaal.’

Dat verweer komt voort uit het feit dat het nieuwe college van Alkmaar zich niet neerlegt bij MCA’s beslissing om naar Heerhugowaard te verhuizen. Terwijl MCA en Heerhugowaard op 14 juli 2011 een koop- en samenwerkingsovereenkomst tekenen voor de verwezenlijking van het ‘Regionaal Topklinisch Interventie Centrum’ (RTIC), zoals het ziekenhuis in Heerhugowaard moet gaan heten,

bespreekt het MCA in het najaar van 2011 met het college van Alkmaar de eerste bijstelling van de plannen: het MCA wil nu dat een belangrijk deel van het ziekenhuis in de Alkmaarderhout blijft.

Daarmee zet het MCA de deur weer open voor Alkmaar. Op 31 mei 2012 verzoekt de gemeenteraad het college om de ‘terugvaloptie MCA in de Alkmaarderhout’ uit te werken en daarover ‘zo spoedig mogelijk met het MCA in overleg te treden’. In september 2012 is dat document klaar: ‘MCA in de Hout, Plan B: onderzoek naar een compact, topklinisch en toekomstgericht ziekenhuis in de Alkmaarderhout’. De gemeente benadrukt erin dat haar gebrek aan medewerking van Alkmaar de doorslag gaf bij MCA’s besluit naar Heerhugowaard te verhuizen. In dit ‘Plan B’ wordt tevens voorgesteld om ‘als belangrijke start voor een goede toekomstige ontwikkeling van het MCA in de Alkmaarderhout’ een ‘zeer beperkt gedeelte van het park (circa 3.000 m²) in te zetten voor bebouwing’.

Zo verklaart Alkmaar de oorlog aan haar buurgemeente. Maar daar ligt inmiddels het definitieve ontwerp voor het RTIC op tafel. In 2014 is het bestemmingsplan voor Westpoort, het stuk grond aan de rand van Heerhugowaard waar het RTIC gevestigd zal worden, op nog geen tien kilometer van Alkmaar, erdoorheen. De verhuizing naar Heerhugowaard lijkt een feit.

Hoezeer de twee gemeenten tegen elkaar opbieden, wordt pas echt goed zichtbaar in 2015, wanneer het MCA ineens een periode van herbezinning inlast. Joop Hendriks, de beoogde opvolger van bestuursvoorzitter Harry Luik (Luik maakt in december 2015 bekend dat hij vervroegd met pensioen gaat), verklaart nog voordat hij voorzitter is dat ‘alle scenario’s voor de toekomst van het ziekenhuis opnieuw bekeken zullen worden’.

Voor Heerhugowaard is de herbezinning van het MCA een klap in het gezicht, na vijf jaar overleg, besluitvorming, de koop van een stuk grond en het bespoedigen van bestemmingsplannen en de infrastructuur om de bouw van een gloednieuw RTIC mogelijk te maken. Plotseling staan alle plannen ‘op de helling’ en zowel burgemeester Han ter Heegde als wethouder van financiën Leo Dickhoff verklaren ‘op een negatieve manier verrast’ te zijn.

Heerhugowaard laat haar tanden zien. De gemeente trekt in februari 2016 liefst 65.000 euro uit voor de campagne *Het Nieuwe MCA*, ‘om het patiëntenbelang onder de aandacht te brengen’. De bereikbaarheid voor bezoekers en hulpdiensten, parkeermogelijkheden, het aantal bedden per kamer: bij een keus voor Heerhugowaard is dat allemaal dik voor mekaar en in de Alkmaarderhout is dat allemaal juist erg lastig, is de boodschap. [NH Nieuws meldt](#) dat het MCA ‘onaangenaam verrast’ is door de campagne. Heerhugowaard ontkent in eerste instantie te weten wie de initiatiefnemer van de campagne is. De zaak escaleert. Burgemeester Piet Bruinooge van Alkmaar betoont zich ‘geschrokken van de stijl en toon die door Heerhugowaard is gekozen’ en zegt die ‘als oncollegiaal en niet constructief [te] ervaren’. Alkmaar schort alle regionale samenwerking met Heerhugowaard op.

Maar Heerhugowaard houdt vol. Nog diezelfde maand kondigt de gemeente aan bereid te zijn om een stuk van haar grondgebied aan Alkmaar af te staan – en dus de gemeentegrens aan te passen – zodat het nieuw te bouwen ziekenhuis op Alkmaarse grond komt te staan. Baby’s die in het kersverse ziekenhuis worden geboren, zouden dan Alkmaarder zijn. ‘Als het ziekenhuis dan zo nodig in Alkmaar moet blijven, dan noemen we het stukje Heerhugowaard in kwestie gewoon Alkmaar,’ [zei](#) de toenmalige burgemeester van Heerhugowaard Han ter Heegde. ‘Patiëntenzorg is wat ons betreft grenzeloos.’

Alkmaar neemt de handschoen op en meldt later die maand dat, wanneer het nieuwe MCA in Alkmaar komt, alle verplegers, chirurgen en ander ziekenhuispersoneel hun auto tijdens de verbouwing gratis in de Singelgarage mogen parkeren.

In juni 2016 doet Heerhugowaard, op aandringen van het MCA, het ziekenhuis [een vergaand financieel aanbod](#): een garantstelling. Indien nodig is Heerhugowaard zelfs bereid om mede-eigenaar van het ziekenhuis te worden. Volgens Heerhugowaard neemt dat aanbod alle financiële belemmeringen voor de verhuizing weg. Verbaasd over dit aanbod van Heerhugowaard trekt de Alkmaarse VVD-fractie in Den Haag aan de bel. Kamerleden Hayke Veldman en Arno Rutte (beiden VVD) stellen vragen aan minister van Binnenlandse Zaken Stef Blok en minister van Volksgezondheid Edith Schippers: 'Is het voor een gemeente geoorloofd om gedeeld eigenaar te worden van een ziekenhuis?' Ook vragen de Kamerleden zich af wie er toezicht houdt op zulke beslissingen. De ministers verwijzen naar de 'eigen verantwoordelijkheid' van openbare lichamen bij 'de afbakening van de publieke taak' en 'het repressieve toezicht' dat voor gemeenten geldt bij beslissingen zoals deze, 'waardoor het structurele en reële begrotingsevenwicht alleen achteraf wordt beoordeeld'.

Maar toetsing achteraf blijkt voorlopig niet nodig.

Verbijstering

In juni 2016, na een half jaar van 'herbezinning', maakt het MCA - inmiddels omgedoopt in de Noordwest Ziekenhuisgroep (NWZ) – bekend dat het toch in de Alkmaarderhout blijft. De officiële reden: 'Volledige nieuwbouw in Heerhugowaard is gegeven het meerjarig financieel perspectief van Noordwest, ook in een afgeslankte variant, niet financierbaar en daarmee niet realistisch.'

De afspraken tussen NWZ en de gemeente Alkmaar worden in de zomer van 2016 beklonken in een vaststellingsovereenkomst. Die vaststellingsovereenkomst wordt aanvankelijk geheim gehouden: niemand, behalve het ziekenhuis en het college van B&W van Alkmaar, weet precies wat er is afgesproken.

Al op de dag dat het ziekenhuis meedeelt toch in de Alkmaarderhout te blijven, 11 juli 2016, wil Ad Jongenelen, fractievoorzitter van de Heerhugowaardse oppositiepartij BurgerBelang, weten wat deze beslissing betekent voor de afwikkeling van de kosten die Heerhugowaard gemaakt heeft. Hij dient schriftelijke vragen in. Het college antwoordt dat, nu de grondverkoop aan het ziekenhuis niet doorgaat, de huidige boekwaarde van de grond 'dient te worden afgezet tegen de huidige verkoopwaarde van de grond', maar dat het college vanwege de 'strategische ligging en uitstekende bereikbaarheid van het gebied er niet op voorhand van uitgaan dat er sprake moet zijn van een waardecorrectie'.

Verder wijst het college er alvast op dat in de koop- en samenwerkingsovereenkomst van 2011 'harde afspraken' zijn gemaakt over de terugverkoop van perceel Punt, de gemaakte kosten voor lichte sanering van dat perceel, de aanlegkosten van de ambulance-afrif plus 'een bedrag ter dekking van interne (gemeentelijke) urenkosten'. Daar is het ziekenhuis dus aan gebonden. Ook meldt het college dat de boekwaarde van 'het complex Westpoort' op dat moment 56 euro per vierkante meter bedraagt. Al met al dus geen zorgen, lijkt het college te zeggen. Maar specifieke bedragen noemt het college niet.

Twee maanden later, in september 2016, [meldt Alkmaar Centraal](#) dat er volgens wethouder van financiën Dickhoff 8 miljoen euro aan de komst van het ziekenhuis is uitgegeven. Dickhoff bevestigt later die maand dat er een claim van 4 miljoen euro bij NWZ is ingediend. Het verschil tussen het geclaimde bedrag en de gemaakte kosten wordt niet toegelicht.

In september krijgt ook Bos zijn tip over de geheime vaststellingsovereenkomst tussen NWZ en Alkmaar: hij hoort dat een groot deel van de Alkmaarderhout voor 117 euro per vierkante meter wordt 'weggegeven' aan NWZ en kan zijn oren niet geloven. Is dat hoe Alkmaar het ziekenhuis heeft teruggewonnen? Het idee maakt hem woedend. Bos heeft zijn hart verpand aan het oudste stadspark van Nederland en besluit actie te ondernemen: 'de Hout' kan niet zomaar worden opgeofferd aan nieuwbouwplannen. 'De Hout is van ons allemaal, van alle Alkmaarders.'

Hij richt stichting Red de Hout op om de 'sloop' van het stadspark te voorkomen. Red de Hout dient een Wob-verzoek in en wil openbaarmaking van de vaststellingsovereenkomst. Het lijkt de enige manier om te achterhalen wat er precies is afgesproken.

Eind maart 2017, bijna een jaar na NWZ's beslissing om toch in de Alkmaarderhout te blijven, krijgt Red de Hout de vaststellingsovereenkomst in handen. Daarin staat behalve de toezegging dat NWZ '8.000 m² van het parkbos "De Hout" kan benutten' ook deze opmerkelijke toezegging: 'De Gemeente spant zich in om een eventuele door de gemeente Heerhugowaard jegens de stichting [het ziekenhuis, red.] geëiste boete en/of schadevergoeding te laten vervallen.' Met andere woorden: mocht Heerhugowaard een claim indienen bij NWZ, dan zal de gemeente Alkmaar haar best doen die van tafel te krijgen. Red de Hout zet de vaststellingsovereenkomst meteen op haar Facebookpagina, zodat ook anderen de afspraken kunnen inzien; bijvoorbeeld B&W van Heerhugowaard.

Heerhugowaard [betoont zich 'verbijsterd'](#) over deze toezegging van Alkmaar. Wethouder Dickhoff verklaart dat hij 'de kwestie' zal voorleggen aan het college, en 'tot die tijd zullen er geen verdere mededelingen worden gedaan'. Een maand later meldt de *Alkmaarsche Courant* dat Heerhugowaard 'ongeveer een miljoen euro' van haar gemaakte kosten niet kan terugvorderen van NWZ. Uit een 'geheim memo' over de juridische en financiële consequenties indien de bouw van het RTIC geen doorgang zou vinden, blijkt dat Heerhugowaard in totaal 5,1 miljoen euro aan de komst van het ziekenhuis heeft uitgegeven, 'waarvan dus ruim een miljoen niet te innen is'. De gemeente mag namelijk volgens de koop- en samenwerkingsovereenkomst uit 2011 maximaal een ton claimen van de interne gemeentelijke kosten. 'In werkelijkheid is daar zes ton aan uitgegeven,' meldt de krant. 'Volgens de afspraken in het contract blijft er ook drie ton aan allerlei bijkomende kosten voor rekening van de gemeente'. In totaal dus 1 miljoen euro.

In dit geheime memo concluderen juristen voorts dat de gemeente 'niet veel in handen' heeft om schadevergoedingen of boeterentes te claimen. Heerhugowaard ziet zodoende niet alleen het ziekenhuis aan haar neus voorbijgaan, maar dreigt bovendien op te draaien voor het leeuwendeel van de voorbereidingskosten.

'Redelijke' deal

Ik besluit Alkmaar even links te laten liggen, en rijd naar Heerhugowaard om zelf te bekijken hoe Westpoort er tegenwoordig bij ligt. Het is er stil: twee verse wegen lopen dood op het stuk gras waar al in 2015 een hypermodern, topklinisch ziekenhuis had moeten staan.

Hoe heeft het zover kunnen komen? Waarom zijn de kosten die Heerhugowaard heeft gemaakt, en de afwikkeling van dit dossier dat al sinds 2010 speelt, nog steeds in nevelen gehuld?

En dan – plotseling, op 10 juli 2018 – maakt NWZ per persbericht bekend ‘dat partijen zijn overeengekomen’ dat zij Heerhugowaard 2,77 miljoen euro zal betalen ‘voor de gemaakte kosten waaronder het bouwrijp maken van de locatie en de afwikkeling van de grondpositie’.

Verbazingwekkend. Moeten de inwoners van Heerhugowaard het hiermee doen? Behalve de hoogte van de compensatie wordt verder niets bekendgemaakt of toegelicht. Wanneer ik de woordvoerder van Heerhugowaard benader, vertelt die me dat de gemeente ‘dit bedrag niet specificeert omdat het geheim is’. Het enige dat we weten, is wat er in de loop der jaren via lokale media naar buiten is gekomen: de 8 miljoen euro die Heerhugowaard volgens wethouder van financiën Leo Dickhoff aan de komst van het ziekenhuis heeft gependeed; de 5,1 miljoen die werd gemeld in het geheime memo dat in bezit is van de Alkmaarsche Courant; en de claim van 4 miljoen euro die volgens Dickhoff door Heerhugowaard bij het ziekenhuis is ingediend. Alle genoemde bedragen doen vermoeden dat Heerhugowaard er met 2,77 miljoen euro bekaaid vanaf is gekomen.

Gedurende de jaren dat het MCA naar Heerhugowaard zei te willen verhuizen, vanaf 2010, was Leo Dickhoff namens de Heerhugowaardse Onafhankelijke Partij wethouder van financiën in Heerhugowaard. Toen hij na de vorming van het nieuwe college in mei 2018 aftrad, waren de onderhandelingen ‘voor 98 procent rond,’ vertelt hij tevreden. Ik spreek hem enkele dagen nadat NWZ de schikking bekend maakte. ‘Het ging nog om de laatste, juridische details. Het bedrag was al bekend. De gemeente Heerhugowaard heeft teruggekregen wat er in het contract was afgesproken.

Waren de afspraken uit 2011 dan niet vreselijk nadelig voor Heerhugowaard, vraag ik. Op geruststellende toon antwoordt Dickhoff: ‘Wat betreft de kosten is Heerhugowaard er met die 2,77 miljoen uit.’ Meer kan hij niet zeggen, aangezien de afspraken geheim zijn. Weet hij meer over de inspanningsverplichting van Alkmaar om deze ‘boete’ van tafel te krijgen, probeer ik: dat was toch in de vaststellingsovereenkomst toegezegd? Dickhoff moet erom lachen: ‘Als wethouder financiën heb ik in ieder geval nooit iets gemerkt van die inspanningen. En ik kan het weten, want ik was verantwoordelijk voor de deal. Bovendien, de boete van tafel krijgen, daar gaat de gemeente Alkmaar helemaal niet over.’

Het persbericht over de schikking meldt dat ook NWZ-bestuurslid Floor Haak-van der Lely, evenals als Dickhoff, ‘tevreden’ is over het resultaat. En tijdens de officiële presentatie van het akkoord zegt de waarnemend burgemeester van Heerhugowaard Bert Blase volgens het *Noordhollands Dagblad* de uitkomst van de onderhandelingen ‘redelijk’ te vinden.

De reactie van de burgemeester verbaast Michael Feelders, voorzitter van de D66-fractie van Heerhugowaard. Als raadslid mocht hij, als een van de weinigen, de vaststellingsovereenkomst over de afwikkeling inzien: daarna diende hij meteen schriftelijke vragen bij het college in. ‘Toen bekend werd dat er voor 2,77 miljoen euro geschikt is met het ziekenhuis was ik benieuwd waarom het uiteindelijke bedrag een stuk lager is uitgevallen dan de claim van 4 miljoen euro; ik vind 2,77 miljoen euro vergeleken met 4 miljoen geen “redelijke” uitkomst. En ik zie ook geen reden om de afspraken hierover geheim te houden,’ verklaart Feelders.

Uit de antwoorden van het college die Feelders op 30 augustus jl. ontving, blijkt dat Heerhugowaard van de in totaal 5,5 miljoen euro die het aan kosten heeft gemaakt, slechts 2.059.148 euro vergoed krijgt. De resterende 3,5 miljoen moet Heerhugowaard zien terug te

verdienen met de verkoop van perceel Punt; een stuk grond van 2 hectare dat de gemeente heeft gekocht op verzoek van het MCA. Bovendien, zo blijkt uit de antwoorden van het college, heeft perceel Punt inclusief rente en sanering inmiddels al 3,9 miljoen euro gekost.

Andere kosten die Heerhugowaard heeft gemaakt, zijn 'interne uren' (bij elkaar bijna 692.000 euro) en kosten voor infrastructuur, waaronder de ambulance-afrit, sloop en sanering, plus externe ontwikkelingskosten van in totaal bijna 900.000 euro.

Voor het terugverdienen van de 3,5 miljoen euro die vijf jaar van voorbereidingen op een ziekenhuis dat er nooit kwam de gemeente heeft gekost, kan Heerhugowaard 2.052.106 euro krijgen voor perceel Punt, volgens het taxatierapport waar het college in haar antwoorden naar verwijst. Dat is zo'n 87 euro per m². Dan blijft er nog 1,5 miljoen euro voor rekening van Heerhugowaard.

Misschien levert de verkoop van perceel Punt meer op dan de getaxeerde 2.052.106 euro. Maar van elke euro bóven 112,50 euro per m² gaat eerst de helft naar het ziekenhuis, ook dat is vastgelegd in de vaststellingsovereenkomst van 9 juli 2018. Terwijl het ziekenhuis al die tijd amper risico heeft gelopen, en ogenschijnlijk de twee gemeenten tegen elkaar heeft uitgespeeld. 'Op de een of andere manier is het misgegaan,' concludeert Feelders als ik de antwoorden van het college met hem bespreek. 'En de inwoners van Heerhugowaard zijn de verliezers.'

En de winnaar? Alkmaar heeft het ziekenhuis binnen haar stadsgrenzen weten te houden, maar heeft daar wel 8.000 m² van haar eeuwenoude stadspark voor moeten inleveren. De grootste winnaar lijkt dan ook het ziekenhuis zelf. Zou NWZ de concessies die het van de gemeente Alkmaar heeft verkregen, hebben bemachtigd zonder het voorgenomen huwelijk met Heerhugowaard?

Nu ik beter begrijp wat zich tussen Alkmaar en Heerhugowaard heeft afgespeeld, wil ik natuurlijk weten wat het ziekenhuis over de gang van zaken te zeggen heeft. Daarover de volgende aflevering meer.